

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Základní právní aspekty smart kontraktů - část 2.

Se smart kontrakty je spojeno několik právních otázek, na které se často nabízí více možných odpovědí. Na následujících řádcích se pokusím shrnout, jak se na tyto otázky dívají různí autoři, a zodpovědět je v souladu s českým právním řádem. Je smart kontrakt smlouvou? [*]

Je smart kontrakt smlouvou v běžném slova smyslu?

Odpověď na tuto otázku není triviální a mezi zahraničními akademiky na ní nepanuje shoda.[1] Podle některých například smart kontrakt není ani „chytrý“ (protože jen slepě následuje pokyny zanesené ve zdrojovém kódu), ani to není smlouva (protože není právně vymahatelný).[2]

Pokud se na problém podíváme z perspektivy českého práva, pak je v první řadě nutné připomenout si definici závazku dle občanského zákoníku. Z § 1721 OZ vyplývá, že ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit. Podle české právní teorie stále platí vymezení závazku z římského práva: závazek je právní pouto, které nás svou nevyhnutelností nutí, abychom v souladu s právem našeho státu poskytli někomu nějaké plnění.[3] Podle § 1789 OZ je ze závazku dlužník povinen něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něho požadovat. Přímým předmětem závazku je tedy obecně určité lidské chování (aktivní nebo pasivní).[4] Podle ruského akademika Alexandra Savelyeva ze smart kontraktu nevznikají závazky v právním slova smyslu.[5] Zdůrazňuje zásadní skutečnost, že ze smart kontraktu nevyplývá povinnost pro jakoukoliv stranu se nějak zachovat - smart kontrakt totiž dohodu provede sám a automaticky. Dlužník tak nemá šanci se splnění závazku fakticky vyhnout.

I přesto by podle Savelyeva bylo nepřesné říci, že smart kontrakt není smlouvou, a to proto, že jednotliví aktéři vyjadřují svou vůli při uzavírání smart kontraktu a jsou vázání následky, které z jeho uzavření plynou. Závazek v právním slova smyslu ale dle něho bude splněn okamžikem uzavření smart kontraktu a smlouva mezi stranami zanikne - následný stav je vztahem mimoprávním, který se vyznačuje technickým omezením některých práv stran smart kontraktu. Uzavřením smart kontraktu tak podle této konstrukce nevzniká déletrvající právní pouto, pouze vznikne jakési „technické pouto“ mezi každou stranou a blockchainem, které je pevnější než to právní.[6]

Podle mého názoru je ale z pohledu českého práva potřeba na otázku povahy smart kontraktu pohlížet odlišně. Smart kontrakt lze považovat za pouhou část komplexnější smlouvy (resp. za jakousi „dohodu o automatickém provedení smluvních ujednání“), která je uzavřením smart kontraktu sjednána. Na tuto smlouvu se vztahují požadavky jako na každou jinou smlouvu - například co se týče ochrany slabší smluvní strany či zákazu vyloučení povinnosti k náhradě újmy podle § 2898 OZ. Smart kontrakt v rámci této smlouvy zajistí automatické splnění základních ujednání smlouvy, ale pokud by například došlo k úmyslnému způsobení škody, mohl by se poškozený obrátit na soud. Podobný názor zastávají i Perugini a Checco z pohledu italského práva, podle kterých spory stran smart kontraktu o platnosti kontraktu či přesnosti jeho provedení mohou být rozhodovány soudem.[7]

V případě soudního přezkumu obsahu smart kontraktu by se nicméně soud musel vypořádat s

otázkou, zda se nejednalo o případ vylučující protiprávnost jednání - svolení poškozeného; koneckonců všechny strany si byly vědomy svého jednání, resp. všechny relevantní informace o obsahu smart kontraktu mohly vyčíst ze zdrojového kódu. Nicméně může nastat situace, kdy si jedna, nebo třeba i všechny strany myslí, že uzavírají smart kontrakt, jehož význam je jiný, než tomu je ve skutečnosti - například kvůli chybám ve zdrojovém kódu nebo špatnému porozumění kódu. Jednoduše si lze představit situaci, kdy nějaký podvodník přesvědčí Lojzu, který neumí číst zdrojový kód, aby s ním uzavřel smart kontrakt, který bude pro Lojzu značně nevýhodný (až natolik, že naplní znaky neúměrného zkrácení).

Při této příležitosti lze poukázat na jeden významný případ, kdy došlo k vysokým škodám vinou chyby ve smart kontraktu. V roce 2016 vznikl na platformě ethereum projekt s názvem The DAO, který měl za cíl posunout myšlenku smart kontraktů o stupeň dále - k vytvoření investičního fondu, který bude fungovat jako „decentralizovaná autonomní organizace“. Podílníci tohoto fondu měly mít možnost skrze blockchain hlasovat o všech záležitostech organizace.[8] Veškerá pravidla fungování The DAO byla uložena ve zdrojovém kódu, který byl veřejně dostupný jako open-source;[9] jednalo se tak vlastně o složitý smart kontrakt („smart stanovy“). A právě kvůli nedokonalosti tohoto zdrojového kódu první decentralizovaná autonomní organizace v historii ztroskotala. Poté, co jednotliví podílníci v rámci crowdfundingu do The DAO vložili ethery (virtuální měna používaná na platformě ethereum) v hodnotě téměř 160 milionů dolarů, jeden hacker využil chyby ve zdrojovém kódu „stanov“ a vyvedl z investičního fondu zhruba třetinu vybraných prostředků.[10]

Podle Savelyeva jsou smart kontrakty nezávislé dohody, které nepřipouští výklad vnějšími subjekty, a sám zdrojový kód je konečným „rozhodcem“ dohody, kterou reprezentuje.[11] Proto podle něj ani v případech zmíněných výše nelze uplatnit pravidla pro výklad právních jednání,[12] tedy například pravidlo zakotvené v § 556 odst. 2 OZ, podle kterého se při výkladu projevu vůle přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají. Savelyevovo zdůvodnění ale považují spíše za zbožné přání než za argument, který je schopný obstát před soudem. Vychází totiž z nerealistického předpokladu, že každý rozumí smlouvě napsané v programovacím jazyce. Pakliže nastane situace, kdy jedna smluvní strana nabyde dojmu, že uzavírá smart kontrakt s určitým obsahem, ač z „textace“ smart kontraktu vyplývá obsah jiný, je nutné použít pravidel pro výklad právních jednání, obdobně jako je tomu u běžných smluv.

Pro úplnost uvádím, že někteří autoři na právní povahu smart kontraktu pohlížejí ještě jinak. Podle amerického akademika Maxe Raskina je smart kontrakt formou svépomoci.[13] Tento názor se opírá o americké pojetí tohoto institutu, podle kterého je svépomocí „povolené jednání, které jednotlivci konají bez právního donucení a bez pomoci úředních osob ve snaze předejít škodě nebo ji napravit.“[14] Český právní řád ale k pojmu svépomoc přistupuje poněkud odlišně. Podle § 14 OZ si každý může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě. Možnost využití svépomoci je tedy vázána na podmínku ohrožení práva a zřejmosti pozdního zásahu veřejné moci. Nelze předpokládat, že všechny smart kontrakty tyto dvě podmínky automaticky naplňují a dle mého názoru tak nemohou být považovány za formu svépomoci podle českého práva.

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že smart kontrakt má právní povahu smlouvy dle českého právního řádu. Uzavřením smart kontraktu totiž strany projevují vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smart kontraktu.[15] Oním závazkem jsou ujednání vyplývající ze zdrojového kódu smart kontraktu a součástí obsahu smlouvy je i dohoda smluvních stran, že smlouva (nebo její část) bude provedena automaticky (tedy samotný smart kontrakt).

Specifika soudního přezkumu smart kontraktů

Zásadním specifíkem smart kontraktů je, že případné zneplatnění smart kontraktu soudem nebude mít stejné důsledky jako zneplatnění běžné smlouvy. Z jeho povahy totiž vyplývá, že k čemu se strany zavážou, bude provedeno automaticky a podmínky smart kontraktu již dále není možné změnit (pokud taková možnost není zanesena v jeho zdrojovém kódu). U běžných smluv zneplatněním právního jednání soudem dojde k faktické nemožnosti vymožení původního závazku po druhé straně. U smart kontraktu to neplatí, protože pokud jedna smluvní strana splní svou část závazku, dojde automaticky ke splnění závazku druhé smluvní strany. Typicky tak dojde k bezdůvodnému obohacení, které zkrácená smluvní strana po té druhé může požadovat, případně i vymáhat.

Při samotném soudním přezkumu musí soudce vyhodnotit, zda je zápis smart kontraktu v blockchainové databázi spolehlivý, a také jaký je jeho obsah. Z technického hlediska je záznam v blockchainu velmi věrohodný (je velmi obtížné ho zfalšovat). To ale automaticky neznamená, že je věrohodný z hlediska práva. Například americké státy Vermont[16] a Arizona[17] musely schválit novou legislativu, aby záznamy v blockchainu byly soudy považovány za spolehlivé.

Český občanský zákoník je v tomto ohledu moderní. Podle § 562 odst. 2 OZ platí vyvratitelná právní domněnka, že záznamy údajů o právních jednáních v elektronickém systému jsou spolehlivé, provádějí-li se systematicky a posloupně a jsou-li chráněny proti změnám. Všechny tyto podmínky blockchain splňuje. České soudy by proto měly záznamy v blockchainové databázi považovat za spolehlivé, pokud nebude prokázán opak.

Co se týče zjištění obsahu smart kontraktu, bude soudce většinou potřebovat pomoc znalce z oboru kybernetiky, odvětví výpočetní techniky. Je totiž potřeba zhodnotit, jaké smluvní podmínky vyplývají ze zdrojového kódu, přičemž znalost programovacích jazyků není běžnou součástí kompetencí soudců.

Závěrem

Mám za to, že smart kontrakty nijak nevystupují z mantinelů českého soukromého práva. Z právního hlediska neznamenají žádnou velkou revoluci, kvůli které by bylo nutné začít o smlouvách přemýšlet úplně jinak. Budoucímu rozvoji smart kontraktů nebrání tolik právní překážky, ale spíše překážky technické: v současnosti zkrátka neexistuje mnoho případů, kdy by dávalo smysl tento technický nástroj využívat.

Adam Zábranský

e-mail: zabransky.adam@gmail.com

---

[*] Úvod do práva smart kontraktů - část 1. - k dispozici >>> [zde](#).

[1] z českých akademiků se touto otázkou v literatuře zatím nikdo nezabýval

[2] Jinými slovy, „a smart contract is neither smart nor a contract.“ McJOHN, Stephen; McJOHN, Ian. The Commercial Law of Bitcoin and Blockchain Transactions. Uniform Commercial Code Law Journal (zatím nevyšlo). 2016. str. 15. K dispozici >>> [zde](#) [cit. 2017-04-16].

[3] Obligatio est iuris vinculum quo necessitate adstringimur alicuius solvendae rei secundum nostrae civitatis iura. TINTĚRA, Tomáš, PODRAZIL, Petr a PETR, Pavel. Základy závazkového práva.

Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 22. ISBN 978-80-7502-124-3.

[4] TINTĚRA, T., PODRAZIL, P. a PETR, P. 2017. op. cit. str. 23-24

[5] SAVELYEV, Alexander. Contract Law 2.0: «Smart» Contracts As the Beginning of the End of Classic Contract Law. National Research University Higher School of Economics, 2016. str. 17. K dispozici >>> [zde](#) [cit. 2017-04-16].

[6] SAVELYEV, A. op. cit. str. 18

[7] PERUGINI, Maria Letizia; DAL CHECCO, Paolo. Smart Contracts: a preliminary evaluation. 2015. str. 10. K dispozici >>> [zde](#) [cit. 2017-04-16].

[8] Nejen z právního hlediska byl projekt velmi zajímavý, nicméně jeho podrobný popis není předmětem této práce.

[9] Open-source neboli otevřený software je počítačový software, jehož zdrojový kód je veřejný a zároveň je publikován pod tzv. otevřenou licenci, která jeho uživatelům umožňuje software používat k libovolnému účelu, kopírovat ho, distribuovat, studovat a měnit.

[10] ČTK, gal. Hackeři ukradli z investičního fondu přes 50 milionů dolarů v kybernetické měně. Projekt tak zřejmě skončí. Hospodářské noviny (IHNEC.cz). 2016. K dispozici >>> [zde](#) [cit. 2017-04-16]

[11] Smart kontrakt prakticky vylučuje ustanovení s vícero možnostmi výkladu.

[12] SAVELYEV, A. 2016. op. cit. str. 13-14

[13] RASKIN, Max. The Law of Smart Contracts. Georgetown Technology Review (zatím nevyšlo). 2017. str. 1. K dispozici >>> [zde](#) [cit. 2017-04-16].

[14] DOUGLAS I. Brandon a kol. Self-Help: Extrajudicial Rights, Privileges and Remedies in Contemporary American Society. Vanderbilt Law Review, 37 Vand. L. Rev. 845, 850 (1984). Citace převzata z RASKIN, M. 2017. op. cit. str. 32

[15] § 1724 odst. 1 OZ

[16] HIGGINS, Stan. Vermont is Close to Passing a Law That Would Make Blockchain Records Admissible in Court. CoinDesk. 2016. K dispozici >>> [zde](#) [cit. 2017-04-16].

[17] HIGGINS, Stan. Arizona Governor Signs Blockchain Bill Into Law. CoinDesk. 2017. K dispozici >>> [zde](#) [cit. 2017-04-16].

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v judikatuře](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Aktuální judikatura k holdingovým strukturám](#)